

RIMSØ KIRKE RUNESTEN

8500 Grenå

Rimsø-runestenen på sin plads ved gravhøjens sydside hvor den blev opsat i 1889.

1: Gravhøjen på Rimsø kirkegård set fra nordøst. Omkring 100 danske kirker har tilsvarende hedenske gravhøje ved kirken.

2: Gravhøjen ved Rimsø Kirke som i dag indgår i kirkens kirkegård har oprindeligt set ganske anderledes ud.

3: Runeteksten på Rimsø-stenen er speciel og starter på stenenes smalside.

Administration

Ejerforhold	Statsejet
Oprettet	2001
Sidste rettelse	02-2021
Tilsyn og beskadigelser	Kulturarvsstyrelsen - KUAS
Pleje, skiltning og 100 m.-zone	Norddjurs Kommune
FREDNINGSNR.	2018-16
STEDNR.	140114-12

Find Fortidsmindet med GPS

GPS	Breddegrad 56.478696
Længdegrad 10.794904	
UTM-system	E 610550 N 6260803

Beskrivelse

Runesten og gravhøj ved Rimsø Kirke

Rimsø Kirke på Norddjursland er ikke kun et besøg værd på grund af den meget smukke kvaderstenskirke og Danmarks ældste præstegård lige nord for kirken. Ved sydfoden af en stor gravhøj på kirkegården står også en meget flot og speciel runesten fra vikingetiden.

Den 24 m store og kun knap 1,5 m høje gravhøj er temmelig udjævnet og "velfriseret" i kraft af sin beliggenhed på kirkegården. Højen har aldrig været undersøgt arkæologisk, men kan udmærket formodes at være jævn gammel med runestenen, men det er usikkert om der eksisterer nogen sammenhæng mellem gravhøjen og kirken. Et faktum er dog, at der ved 100 danske kirker findes oldtidsgravhøje fra hedensk tid. De kendteste er de to Jellinge-høje med Kong Gorm og dronning Thyras grave, som Harald Blåtand senere flyttede til den første kristne kirke som han byggede i Jelling.

Hvor Rimsø-runestenen oprindeligt har stået vides ikke, men det kan ikke afvises at den har sammenhæng med gravhøjen, hvor den nu står. De fleste af de godt 200 runesten som er bevaret til i dag, står også ved eller i kirker, men de er flyttet hertil i løbet af vikingetiden, efterhånden som den kristne tro vandt indpas. I det gamle Århus Amt kan du ved kirkerne i Ålum, Sønder Vinge, Øster Bjerregrav, Laurbjerg, Grensten, Svenstrup, Vester Tørslev, Spentrup, Virring, Kolind, Øster Alling, Gylling og Langå opleve andre af vikingetidens flotte runesten.

Vikingetiden var en brydningstid mellem årtusinder gammel hedensk tro og den "importerede" kristendom, og det er i den tid, at de første danske kirker grundlægges. Udgravninger ved f.eks. Hørning og Lisbjerg kirke har vist, at vikingetidens kirker var små træbyggede kirker, som i middelalderen ofte blev erstattet af solide romanske stenkirker. Ved Moesgård Museum kan du se en rekonstruktion af den træbyggede stavkirke fra Hørning Kirke, hvorfra der også kendes en meget rigt udstyret kvindegrav - en såkaldt kammergrav - anlagt i et træbygget kammer.

Rimsø-runestenen omtales første gang i 1832. Frem til 1875 var den muret ind i kirkens sydside nær soklen, og i 1889 fik den sin nuværende placering ved gravhøjen. Indtil 1814 fandtes der også en anden og mindre runesten, som nu er forsvundet.

Runestenen er en blålig granit, og Rimsø-runestenen er den eneste danske runesten med såkaldt "lønskrift", hvor enkelte ord skal læses bagfra. Den udmærker sig også ved, at runeteksten modsat de fleste andre runesten starter på stenedens smalside. Det er kun lykkedes, at oversætte en del af runeteksten, som på nudansk lyder:

" Thore, Enrådes broder, rejste denne sten efter sin moder og..... som værst for sønnen"

Teksten må forstås sådan, at moderens død var den værste ulykke, som overgik sønnen. Det er typisk for vikingetidens runesten, at den som satte stenen (Thore) også nævner sig selv på stenen, samt at der er en direkte henvisning til hans slægtsbånd (Enrådes bror) - og indtil gravhøjen evt. engang måtte blive undersøgt, kan det i al fald ikke udelukkes, at den rummer graven med Thore's moder. Runeskriften er vikingetidens såkaldte "futhark"- alfabet (Se illustration) som har sit navn efter alfabetets første 6 tegn. Dette daterer runestenen til omkring midten af vikingetiden omkring år 900. Det 16-tegn lange Futhark-alfabet er runeskriftens 2. fase. I vikingetiden afløste det jernalderens 24-tegns runealfabet. Runeskriften kan opfattes, som et selvstændigt skandinavisk modstykke til det latinske alfabet som opstod omkring 200 e. Kr., men som først vandt indpas i Norden i løbet af middelalderen i 1400-tallet.

Rimsø Kirke er også meget gammel. Kvaderstenskirken blev bygget omkring 1150, og under den skjuler der sig måske også spor af en tidligere kirke fra vikingetiden. I 1500-tallet er der tilføjet sengotiske elementer til kirken. I kirkens sydvæg ses bl.a. en meget smuk og senere tilmuret stenportal udført af den store stenhugger Horder, som leverede mange pragtfulde arbejder til områdets kirker. Granitportalen var en årrække opsat ved Sostrup Kloster, men blev genetableret ved Rimsø kirke i 1895.

Nord for kirken ligger den bygningsfredede præstegård (8). Bindingsværkgården blev grundlagt i 1593 og er siden hen ombygget. Præstegården er som nævnt indledningsvis Danmarks ældste landsbypræstegård.

Læs mere om Runesten og Rimsø på Nationalmuseets hjemmeside.

Se også fortællingen af Lisbeth Imer fra Nationalmuseet om de danske runesten herunder:

